

שיעור 5: מי אחראי על הסביבה שלי? / מיכל ברגמן

קהל יעד: חטיבות ביניים

פעילות זו נועדה לחבר את התלמידים לסוגיות סביבתיות בנות ימינו מתוך חיבור למורשת היהדות, ולהניע אותם לקחת אחריות בנושאים הקרובים לליבם.

חלק א - פתיחה

- כל משתתף מקבל דף ובמרכזו המילים - 'הסביבה שלי'.
- המשתתפים רושמים (ומציירים) את הפריטים המרכיבים את הסביבה שלהם.

- אפשרות נוספת -
- המשתתפים נחלקים למספר קבוצות.
- כל קבוצה צריכה להרכיב את דף 'הסביבה שלי' במשותף.
- לרשות כל קבוצה עומדים חומרי יצירה, צבעים, מספרים, דבק ועיתונים ישנים (מהם ניתן לגזור תמונות, מילים מרכזיות וכד').

דיון

- כל קבוצה/ משתתף מציגים את הנקודות המרכזיות בסביבה שלהם.
- המורה רושם זאת על הלוח.
- לאחר מכן מתקיים דיון:
- האם ניתן לחלק את הסביבה לכמה סוגים (לדוגמא - קרובה/רחוקה, ישראלית/ עולמית, בית/ רשות הרבים וכד')?
- האם יש לנו אחריות על הסביבה או הסביבות השונות?
- במה, לדעתכם, מתבטאת האחריות שלנו לסביבה?
- על מי מוטלת האחריות לדאוג לסביבה?
- מה כל אחד מאיתנו יכול לעשות למען הסביבה?

חלק ב - עבודה בקבוצות

כל קבוצה מקבלת כרטיסיות משלושה סוגים:

1. נושא סביבתי
  2. מקור
  3. כרטיסיות ריקות.
- הקבוצה צריכה להתאים בין הנושא הסביבתי לבין מקור המתאים לנושא זה. בכרטיסיה הריקה עליה להציע פעולה המבטאת את אחריותה הסביבתית לנושא זה.

הערה: מומלץ לחלק לכל קבוצה שלושה נושאים בלבד

ראוי להדגיש כי אחריות סביבתית יכולה להיות מעשה ברמה המדינית או באמצעות הרשות המקומית, אך העיקר תשומת הלב צריכה להיות מופנית לשאלה מה יכולים התלמידים לעשות בנושא (לדוגמא - מכתב לרשות המקומית, יצירת עצומה והפצתה, פנייה לעיתון מקומי, התנדבות בעמותה סביבתית במקום המגורים וכד').

פעילות שאפשר לעשות	מקור	נושא סביבתי
	בשעה שכורתין אילן שעושה פירות, קולו הולך מסוף העולם ועד סופו ואין קולו נשמע. (פרקי דרבי אליעזר לד)	 כריתת עצים
	וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך" (מדרש קהלת רבה ז, א).	 פסולת ומיחזור
	אמר רב הונא: כל עיר שאין בה ירק [צומח] אין תלמיד חכם רשאי לדור בה [לגור] בה (תלמוד בבלי, עירובין, דף נה עמוד ב)	 שמירה על שטחים פתוחים
	אופייה המיוחד והחינני של המושבה הולך ואובד. אנשים אוהבים את עירם לא רק משום שהם גרים בה... כי אם מתוך שהם יודעים אותה ורואים אותה, איך היא הייתה בראשיתה... (נחום גוטמן, החופש הגדול או תעלומת הארגזים)	 שמירה תרבות מקומית
	מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה. (מדרש ספרא בחוקותי פרק ז, ה)	 חיזוק קשרים קהילתיים
	דרך חסידים ואנשי מעשה, לאהוב את השלום ולשמוח בטוב הבריות, ולא יאבדו אפילו גרגר של חרדל בחינם. ויהיה צר להם על כל אובדן והשחתה שיראו. (ספר החינוך, תקכ"ט)	 חיסכון במשאבים
	כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל" אמר רבי יהודה: אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל - אף-על-פי שתמצאו אותה מלאה בכל טוב, לא תאמרו: נשב ולא נטע. אלא הוּו זהירים בנטיעות. כפי שנכנסתם ומצאתם נטיעות שנטעו אחרים, אף אתם היו נטעים לבניכם. (מדרש תנחומא, פרשת קדושים)	 שמירה על הסביבה והטבע וטיפוחם למען הדורות הבאים

חלק ג- אסיף במליאה ודין

כל קבוצה תציג את הרעיונות המעשיים שלה לאחריות סביבתית.

- למה לדעתכם חיברנו בין הסוגיות הסביבתיות העולמיות למקורות היהדות? האם יש חשיבות ללימוד הנושא מתוך חיבור לטקסטים "שלנו"?
- האם האחריות הסביבתית היא אחריות שלנו – מדוע שארגונים בינלאומיים או מקומיים לא ייקחו אחריות על הנעשה בסביבה?
- אלו מעשים של אחריות סביבתית נוכל אנו לעשות בחיי היומיום שלנו (לדוגמא – חיסכון בחשמל ובמים, קשר ועזרה עם אנשים בקהילה שלנו, שמירה על ניקיון ומבצעי ניקיון).

פעילות העשרה - עת לעשות - "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ"

מומלץ כי לקראת תום הפעילות יתכננו המשתתפים יום אחריות סביבתית בה הם יובילו פעילות מקומית בתחום הסביבה או החברה.

פעילויות לדוגמה:

- ביקור ומסיבה במועדון קשישים
- מבצע ניקיון בסביבת בית הספר
- יצירת אמנה משותפת למניעת בזבז מים.
- יצירת הוראות שימוש לחיסכון בנייר.
- אימוץ שטח פתוח בסיוע הרשות המקומית.
- התארגנות לשמירה על שטח פתוח ו/או עצים עתיקים באמצעות גופים סביבתיים מקומיים.
- התארגנות לקיום אירועי קהילה ובית ספר ללא שימוש בכלים חד פעמיים.